

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo vsak petek; ako je ta dan praznik, pa dan poprej. — Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 3 K.

Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko pa 4.50 K.

Dopise sprejema uredništvo, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Gospodarstvo.

Zboljšanje čebeloreje na Dolenjskem.

Dolenjska čebeloreja potrebuje tudi napredka. Ako smo v tej vejici našega kmetijstva zaostali, ni kriva temu naša čebela, tudi ne naš panj ali pa neugodnost naših krajev, ampak krivi smo sami, ker premalo poznamo naravo in potrebe naše čebele. V tem oziru so Gorenjci in Notranjci pred nami, ker so bolj poučeni o potrebah dobrega čebelarstva kakor smo pa mi Dolenjci.

Da se povzdigne tudi ta panoga našega kmetijstva in da se zanese potrebna smisel za napredek čebeloreje tudi med naše ljudstvo, ustanovila se je že pred dvema leti čebelarska podružnica v Novem mestu. Ta podružnica deluje sedaj zlasti s tem, da prireja poučne shode v novomeški okolici. Letos sta se napravila že dva shoda, eden v Št. Petru, drugi v Stopičah. Tretji shod, ki bo ob enem občni zbor čebelarske podružnice, se priredi v Bršljinu na dan 15. avgusta. Na zadnjem shodu v Stopičah sta predavala navzočim gospodarjem in mladeničem, katerih se je zbralo nad 40, gg. Likozar in Lapajne. G. Likozar, priznan veščak, je v prav poljudnih besedah pojasnjeval razne napake, ki se gode po naših čebelnjakih in je opozarjal gospodarje, kako je čebelarjenje v starih panjih zboljšati, da bo več vspeha. Temeljito je razložil, zakaj je prezimovati le močne panje, kedaj, zakaj in kako jih je jeseni, spomladi in po leti pitati, opozarjal je na dobre strani novih panjev s premakljivim satovjem in razložil nazadnje še priprosti pa zelo dober način za topljenje voska. Navzoči gospodarji so z največjim zanimanjem sledili poučnim besedam govornika in so stavili nazadnje tudi razna vprašanja, iz katerih se je videlo, kako močno jim je mar, da napredujejo tudi v tej stroki. G. Likozar je z dobrimi nasveti odgovarjal na vsa vprašanja in prigovarjal nazadnje tudi mladini, da se poprime čebelarstva, pojasnjujoč dobre strani, ki jih ima čebeloreja na človeka. G. Lapajne je na to kratko navajal najvažnejše škodljivce in bolezni, katerim so izpostavljene naše čebele. Povsod je povedal sredstva, kako se jih ubraniti in varovati. Pojasnil je tudi, kakšen med je jemati za pitanje čebel. Tudi njegove besede so se sprejele z odobravanjem. Ko sta govorila še g. župnik Porenta, ki je priporočal zbranim čebelarjem pristop k podružnici, in g. vodja Rohrman, ki je shod otvoril s primernim nagovorom in ki je nazadnje vabil, da se udeležijo čebelarji tudi občnega zbora in shoda v Bršljinu v nedeljo dne 15. avgusta, se je shod zaključil. Gospodarji so se razšli z zavestjo, da so mnogo dobrega slišali in da se da tudi dolenjski čebeloreji pomagati do boljših vspehov, ako se bodo ravnali po novejših naukih, ki se opirajo pred vsem na spoznavanje čebelne narave.

—r—

Važno čebelarsko opravilo v sedanjem poletnem času.

Čebelarstvo je na Dolenjskem zelo razširjeno. Lahko se trdi, da se nahaja povsod. Tudi čebelarsko znanje in ravnanje s čebelami je med našim kmečkim prebivalstvom povsod obče znano. Kakor je bilo že neštotokrat popoudarjeno, je tudi lega, podnebje in rastlinstvo za uspešno negovanje čebel prav primerno. Odtod tudi izvira, da je od nekdanj na deželi mnogo čebelnjakov, vendar nahajamo med našimi čebelarji malo takih, ki bi se pečali s to kmetijsko panogo v večji meri. Navadno se trdi, da nimajo naši ljudje zaradi obilnih drugih poslov časa dovolj, da bi se še s tem ukvarjali. Kakor je to resnica, ravno tako pa utegne biti razlog, zakaj se ljudje le v mali meri pečajo s čebelarijo drugej in moje mnogoletno opazovanje, izpraševanje in zasledovanje me je privedlo do sklepa ali bolje rečeno do prepričanja, da tiči vzrok nizkega negovanja čebel v drugem vzroku in po mojem mnenju je ta:

Pri nas na Dolenjskem se čebelarji še po starem, to je tako, kakor pred sto leti in popred. Vsak čebelar se veseli mnogih in zgodnjih rojev, katere pa pozneje prepušča svoji usodi. Čisto naravno. Notranjost panja in natančneje življenje mu je neznano; novih panjev s premakljivimi satniki ne pozna in če jih je tu pa tam videl, zdi se mu čebelarjenje z njimi pretežko ozir. da preveč časa porabi.

Napredni čebelarji pa, ki imajo dzierzonovane panje t. j. s premakljivimi satniki, kjer se je mogoče o notranjščini panja in o življenju čebel vsikdar natančno prepričati, so tako pregledovanje storili neštotokrat in so pri tem opazovanju prišli do sledečih skušenj ozir. prepričanja.

Pri nas čebele rade rojijo. Kakor je to prijetno za isti trenutek za čebelarja, ki se ponaša z mnogimi roji, tako neugodno je to za čebele oziroma panje same. Vsak roj vzame namreč pred izletom seboj mnogo medu, posebno je to pri družicah in tretjičih. Ko so padli ti roji recimo do konca junija, takrat pa pri nas na Dolenjskem po košnji nakrat mine čebelarska paša, dokler se ta zopet ne ponovi ob ajdovem cvetju. Mnogi roji oslabijo panje starce, mnogi roji pa sami tudi mnogo medu ne nanesó in tako se pripeti, da je v času male hrane, t. j. od začetka julija do Velikega Šmarna v panjih prav malo ali celo nič medu. Čebele, bi rekel, stradajo. To ima za posledico, da matica zalaganje jajčic ustavi toliko časa, da se prikaže v naravi že nekoliko paše t. j. v začetku avgusta. Delavke, ki se izvalé iz teh jajčic nastopijo pa svojo pravo delavnost potem že v dobi, ko je glavna paša že minula tako, da mnogokrat panji malo na teži pridobé. Redno se to tam zgodi, kjer manjka čebelam meseca julija paše in ker se to pri nas v mnogih krajih zgodi, upliva to slabo na čebelarstvo. Pri mnogih panjih se

sicer od zadaj vidi, da imajo čebele shranjen med in bi čebelar mislil, takim čebelam ni treba krmiti, saj imajo zalogo v panju. V resnici je imajo, vendar čebele raji pomanjkanje trpijo, samo da bi se ne dotaknile medu. Posledica je, da matica ne leže jajčic.

Ako hočemo tedaj našim čebelam pomagati, da bodo ob ajdovi pašnji močne, krmimo jih sedaj od sredi julija nadalje na tak način, da jim damo vsak večer po eno žlico z vodo razredčenega medu in kmalu se bomo prepričali, kako pridno bode matica zalegala jajčeca in kako močno bode ljudstvo avgusta meseca. Kdor pa meseca julija vidi, da njegove čebele hirajo, ker lakoto trpe in jih ne krmi, ta ni pravi čebelar, tak ne bode dosegel pravih uspehov. V jeseni bode imel le lahke panjove. V resnici tudi družega ne zasluži. Ker pa je pri nas na Dolenjskem stanovsko ukoreninjena navada ozir. nekak čebelarški napuh, če pravi, meni ni treba v juliju čebele krmiti, zato so pa le prepogostoma panji v jeseni napihneni — prazni medu in čebel. In to je velika škoda in nazadnjaštvo. V drugih krajih ravnavo pravilnejše in zato imajo tudi boljše vspehe. Mogoče tudi, da nekdanj na Dolenjskem ni bilo treba nikdar čebele krmiti, ker so dobivale v mesecu juliju po gozdih, na pašnikih, na nekaterih poljskih rastlinah dovolj cvetnega prahu in medu. Dandanes so se razmere predrugačile. Gozdi ginevajo, razna drevesa, kostanji, lipe itd. padejo lesotrzcem pod sekiro, novih nasadov ni. S temi razmerami mora računati umni čebelar. Torej krmimo čebele v tem času. Če imajo med, dajamo jim samo po eno žlico na dan, če ga pa nimajo, krmimo jim pošteno. Čez mesec dni nam bodo prinesle obile obresti in napravile veliko veselje in pravi čebelarški ponos, če se lahko skažemo s težkimi panji, ki nam kaj denarja odvržejo.

K ajdovi sevi.

Velik preobrat je opaziti v zadnjem času ob ajdovi sevi. Naši gospodarji so se kar od kraja poprijeli umetnih gnojil, ki jih rabijo za ajdo. Samo novomeška podružnica je razdelila letos sedem vagonov umetnih gnojil, kar pomeni 70.000 kilogramov rudninskega superfosfata. Koliko pa drugod? Lahko trdimo, da se bo po cellem Kranjskem razdelilo nad 100 vagonov tega gnojila in to samo za ajdo. To pomeni veliko in je veselo znamenje našega napredka v obče in še posebej našega napredka v poljedelstvu.

Dosedaj rabimo pri ajdi z najboljšim vspehom fosfatna gnojila, zlasti rudninski superfosfat. S tem dodajamo zemlji tako imenovano „fosforovo kislino“, ki je važna redilna snov, zlasti za tvorbo zrnja. Bodočnost bo pokazala, ali se bo izplačalo poleg superfosfata rabiti tudi kalijevo gnojilo ali ne.

Veliko nezaupanja je bilo skraja proti umetnim gnojilom in danes? Izkušnja je pokazala, da so umetna gnojila važen in potreben pripomoček pri gospodarstvu, ki ne vpliva samo na zboljšanje pridelkov, ampak ki se tudi dobro izplača, ako se prav in pametno rabi.

To lahko trdimo, da se da pri njivskih pridelkih največ doseči z dobrim gnojenjem. Kar velja za ajdo, velja za vse rastline slično kakor je dobro krmljenje najvažnejši pogoj za zboljšanje dohodkov pri živinoreji.

Ali močno se da pri ajdi vplivati tudi z dobrim obdelovanjem in dobrim semenom na pridelek. Kakoršno seme, takšen pridelek, to je nekaj starega. In vendar smo ravno pri ajdi čisto drugačni. Dočim pri tursici seme

skrbno odbiramo, jemljemo pri ajdi le pogostoma najslabše seme. Pri takem ravnanju ni nič čudnega, če nam je črna ajda močno cpešala. Vzemimo tudi pri ajdi najboljše seme in prihodnost nas bo učila, da smo prav ravnali.

Važno je pri ajdi tudi to vprašanje, ali naj se seje črna ajda ali siva ajda. Po planinskih krajih se še povsod drže črne ajde, po naših krajih jo je pa močno izpodrinila siva ajda. Pri sivi ajdi se hvali večji pridelek zrnja in slame. Lanske poskušnje, ki so se napravile na kmetijski šoli so pokazale, da se je pri sivi ajdi dobilo več slame, da je bila pa črna ajda dosti bolj težkega zrnja kakor siva ajda. Te poskušnje se bodo nadaljevale, da dobimo nazadnje vendar le pravo sodbo o vrednosti ene in druge vrste. Po naših krajih je črna ajda važna tudi zaradi tega, ker je bolj medena kakor siva, kar je zlasti za čebelorejce večjega pomena.

Z dobrim gnojenjem bo pa tudi pri črni ajdi vplivati na to, da se povzdignejo njeji pridelki ne le na zrnju, ampak tudi na slami.

—r—

Politični pregled.

Slovenci stojé zdaj v ospredju vse avstrijske politike. Od kar je mirna obstrukcija naših poslancev v zmislu državnozbornskega poslovnika prisilila vlado, da je zaključila državni zbor, vsi časopisi vsak po svoje pišejo osobito o Slovencih, prerokujejo kaj in kako bo v jesenskem zasedanju... K temu je prišel še zadnje nedelje sijajni shod, ki ga je priredila slov. ljudska stranka v Ljubljani ter povabila drž. poslance, naj poročajo o položaju... In res, načelnik S. L. S. dr. Sušteršič, voditelj štajerskih Slovencev poslanec dr. Korošec, voditelj koroških Slovencev dr. Brejec in poslanec dr. Krek so razjasnili ves položaj osobito z ozirom na Slované in nas Slovence tako temeljito, da med pravimi rodoljubi ni več nikacega dvoma o primernosti take postavne obstrukcije, kakor so jo vodili naši krščanski poslanci v zvezi s češkimi agrarci. Zato je ta manifestacijski shod soglasno izrekel zahvalo svojim poslancem ter jih pozval, naj vstrajajo v borbi za pravice teptanega naroda slovenskega in vseh panog slovanskih. Skoro vsi slovanski listi odobrujejo obstrukcijo.

V trgovsko-obrtni zbornici ljubljanski sta dobila nezaupnico njena deželna poslanca dr. Novak in Fil. Zupančič.

Na Goriškem so razpisane volitve za deželni zbor na 26. septembra dalje do konca oktobra.

Glede Bosne se čita, da židovska nemško-madžarska koterija dela na to, da bi se osnoval trializem tako, da se Dalmacija, Bosna-Hercegovina združijo v eno upravno telo, Hrvatska-Slavonija ostala pa pod ogrskim jarmom. Tako bi bil Jugoslovan zopet razcepljen, njegov razvoj uničen — vzajemnosti jugoslovanske bi bil konec. Upamo, da take načrte prekrižajo naši poslanci in da jim bo „Slovanska Enota“ zvesto stala na strani.

Don Carlos, bivši pretendent španskega prestola je na Laškem umrl. Rojen je bil v Ljubljani.

Na Turškem se smrtne obsodbe izvršujejo. V Carigradu so jih obesili 13, mej temi 2 diviz. generala in 2 polkovnika. — V Solunu so menenja, da je vojska z Grško neizogibna.

V Perziji so ustaši zmagali v glavnem mestu. Šah se je podal pod rusko varstvo ter se je na svet ruskega in angleškega poslanika odpovedal, na kar je narodni zbor proglašil njegovega sina za šaha, ki bo zanaprej imel naslov „sultan“.

Danski kralj je obiskal ruskega cara v Peterburgu.

Na Grškem je bil silen potres. V mestu Havarí je porušeni 400 hiš. — Kriza je končana, Rallis sostavi novo ministerstvo.

Francosko ministerstvo je dalo ostavko radi nezaupnice pri mornariškem proračunu.

Španci imajo večkrat praske v Maroku. Pri Melili je v boju palo 15 mož in ranjencev. Svojo vojaščino pošiljajo tjakaj.

Japonci ne marajo za socialno demokracijo, prepovedala je vlada socialističen list.

Na Ruskem so zasledili v prometnem ministerstvu velika poneverjenja, vsled česar je minister odpustil 200 višjih uradnikov.

V Pensilvaniji je vzbuknil velik delavski štrajk. Prišlo je do spopada med delavci in policijo.

Zabavi in pouku.

Spomini na deželnozborsko volitev v Novem mestu 27. marca 1867.

(Konec.)

V samem mestu narodnim ljudem ni bilo obstanka. Meščana G. in L. sla nosila zvonec kot najhujša nemškutarja. Pod njuno obrambo so napadali nemškutarski privrženci mirne ljudi po gostilnah in celo po ulicah. Na dan volitve je nosil nekdo rdečo zastavo po mestu ter grdil in psoval Slovence javno in razsajal po gostilnah kot divjak. Narodni Metličani in Črnomaljši so se precej po dokončani volitvi umaknili v Kandijo, kjer so imeli tudi svoje vozove. Dijaki osmošolci pa smo se dogovorili, da jih popoldne obiščemo ter se z njimi malo porazgovorimo in pozabavimo. Bil je ta dan sreda, in na ta dan popoldne nismo imeli šole. Popoldne se res zberemo v gostilni pri Forštku tik mutnice pri starem mostu. Med nami je bilo nekoliko dobrih pevcev ter smo jih nekoliko zapeli. Metličani in Črnomaljši so bili prav dobre volje. Komaj pa smo se malo pozabavali, pridrdrajo iz mesta vozovi Krčanov čez most. Popevali so veseli nemškutarske zmage. Na prvem vozu so imeli pripetih par zastav. Ko se pri mutnici ustavijo, da plačajo mostnino, jim razkačeni Slovenci potegnejo z voza zastave in sprijeli bi se bili že tukaj grdo, da niso vozniki pognali hitro konje. Dijaki smo videli neugodno situacijo ter smo se hitro razšli, ker nismo hoteli imeti kot maturanti sitnosti. Pisatelj teh vrstic je pohitel v svoj stan v Kandiji, da vidi z okna, kako se bode začeti prepir dokončal. Ko pridejo vozovi po zagrebški cesti do prve gostilne, se vname prepir vnovič. Semkaj sta prihitela tudi oba poznata nemškutarska razsajača, sicer meščana G. in L. ter napadeta pred gostilno stoječa duhovnika šetjernejskega in svetokriškega ter ju dolgočasa bijeta in mrcvarita samo zato, ker sta oba mirila razburjene ljudi. Ves ta odurni prizor se je odigral ravno pred našimi očmi. Pritekel je k meni tudi moj sošolec M. K. ter pogledal skozi okno na cesto, kjer je vse šumelo in odmevalo od vpitja. V tem trenutku zavpije eden nemškutarskih hajdukov: „Glejte tamle puntarja!“ in pokaže na naše okno. Kar udere druhal po stopnicah v hišo, toda odločna gospodinja jim zapre vežna vrata, in moj prijatelj je med tem pobegnil skozi zadnja vrata na polje in potem v mesto. Ker je bil Belokranjec ter z Metličani ostal še potem, ko smo se drugi že razšli, so mislili nemškutarji, da je on nagovoril svoje rojake proti njim. Poznali so ga lahko po njegovih črnih kodravih laseh. Šele orožniki so naredili mir pred gostilno, ter se je svet komaj pomiril radi nemškutarskega nasilja. —

Malo kasneje pa se je dogodil izgreed na drugi strani mesta. V mestnem drevoredu je bilo nekoliko dijakov iz nižjih razredov, kjer so se po navadi na proste dni shajali. Pridejo po cesti trije vozovi Višnjancov ter grejo mirno naprej. Pridejo zopet drugi trije; ti Višnjanci so bili pa vinjeni in so silno kričali. Imeli so enkrat prav „vesel dan“. Seveda so se jim fantje smejali. To pa Višnjane razjezi, poskačejo raz voza, voznik zgrabi enega dijaka ter ga dobro natepe. Dijaki preplašeni vsled tega pobegnejo, Višnjanci pa lučajo za njimi s kamenjem, kar jim dijaki povračujejo s peskom. To vse skup ni bilo nič drugega, nego otroško maščevanje, kar se pripeti pijancem večkrat. Da poskrbijo svojo sramoto v Kandiji, so zdaj nemškutarji seveda tožili dijake, češ da so oni krivi vseh izgreedov. Najhujše so napadli ravnateljstvo novomeške gimnazije in profesorski zbor. Posebno hudo je klevetala graška „Tagespost“ profesorje, češ da naj se rajši bavijo s pedagogijo nego pa s politiko, to pa seveda zato, ker so kot neodvisni možje glasovali vsi za narodnega kandidata. Sicer pa v celem poduku takrat tudi na novomeški gimnaziji ni bilo nobene razlike od drugih gimnazij, saj smo se učili vseh predmetov le v nemščini, samo profesorji so bili domačini ter niso zatirali v dijaki narodnega mišljenja slovenskega, ki je bilo takrat jako razširjeno med dijaštvom.

Ravnatelj je seveda precej po prijavi in zahtevi deželne vlade začel strogo preiskavo. Tudi naš sestanek pri Forštku je prišel na red. Izpovedali smo našemu strogemu ali sicer pravičnemu ravnatelju vse po istini, ker smo imeli čisto vest, da nismo mi zakrivali izgreeda v Kandiji nego sami nemškutarji, katerih glavne vodje sta oba napadeta duhovnika med tem prijavila kazenski sodniji. Deželna vlada z ravnateljevo preiskavo ni bila zadovoljna, ter je naložila okrajnemu predstojništvu, da

še enkrat vso to stvar preišče. Nas niso nič več izpraševali. Ravnateljstvo poročilo je moralo glede nas osmošolcev vendar le obveljati, ker ni bil nobeden izmed nas kaznovan, edini naš sošolec M. K. je dobil od deželne vlade hud ukor. Zapisali so pa gotovo tudi druge nas v črne bukve, dasi nam niso mogli nobeno krivnje oponenti. Glavna dva nemškutarska razgrajača, že prej omenjena meščana G. in L. sta dobila svoje plačila šele čez leto dni, ko ju je novomoška sodnija obsodila na občutno kazen. Pravica je morala priti na dan. Profesor Klemenčič je v programu novomeške gimnazije za l. 1868. kot nadaljevanje novomeške kronike odločno obsodil to nedostojno ponašanje nemškutarske stranke, ki sicer vedno baha z neko naobraženostjo, katere pa ni nikjer opaziti, pač pa dosta surovosti. Ves dogodek in obsodba je opisana v enem zloženem stavku, ki je pa dolg 27 vrstic, kar je posebna karakteristika nemških spisov pokojnega profesorja. Sam uradni časopis „Laibacher Zeitung“ je napadel na nedostojen način narodne Novomeščane, češ da so fanatični in nestrpilivi, seveda ker se niso dali pod pete nemškutarjem. Kaj ni to po pravljici o ježu in lisici? Narodni meščanje (njih 20) so seveda protestirali proti taki pisavi uradnega časopisa ter zahtevali od vlade zadovoljščino. To se je zgodilo 13. aprila 1867. Odgovora seveda niso dobili nikdar.

Med dijaki se je kmalu vse pomirilo, vendar pa nam je osmošolcem še dolgo donel po ušesih oni strogi ukor, ki ga je dobil naš sošolec M. K., ki ni prav nič več skrivil, nego mi ostali. Sicer se pa o krivnji sploh ni moglo govoriti, toda vlada je hotela imeti enega za tarčo, a mislila je nas vse, samo da tako pokrije oni sramotni čin nemškutarske svojati. Od zdaj nam je bilo na misli le učenje, kajti približevala se je matura, a pri tej bi nas mogel vladin poverjenik zopet udariti, kar bi nas bolj bolelo nego ukor. Šestnajst nas je maturiralo, a prošli smo srečno. Vendar pa je visel še vedno nad nami Damoklov meč. Tako je tedanji ljubljanski škof dr. Jernej Widmer dobil gotov mig od deželne vlade glede sprejema novomeških dijakov v bogoslovje, kajti sicer vendar ne bi bil imel povoda odgovoriti pisatelju teh vrstic, ko ga je 12. avgusta osebno prosil za sprejem v semenišče, da ne sprejema rad novomeških dijakov, in da se bode še predomisli. Tudi pisane prošnje ni hotel sprejeti. Priča temu dogodku je moj dragi rojak in prijatelj župnik in duhovni svetnik Ig. Š. Kasneje so bili sprejeti vsi, ki so prosili, tudi novomeški dijaki. Tudi meni se je sporočilo, da naj ponovim prošnjo za sprejem; toda o moji bodočnosti je bilo takrat že drugač določeno. Razšli smo se na razne strani. Naš sošolec M. K. z velikim ukorom je stopil v mniški stan med benediktince, toda ostal je tukaj le eno leto. Na to se poda v Lipsko, kjer je bila takrat ruska vlada odprla poseben tečaj za srednješolske profesorje klasičnega jezikoslovja. Ker je bilo takrat na Ruskem veliko pomanjkanje takih profesorjev, je vabila ruska vlada tudi druge slovanske dijake v ta tečaj. Prišlo je tjakaj mnogo Čehov in tudi nekoliko Slovencev. Za siromake dijake je bil ta poziv dovoljen, ker je bil vsak sprejet dijak precej dobro oskrbljen. Moj prijatelj me je vabil v Lipsko. Skušnjava zame je bila velika, ker sem se v Gradcu vzdrževal sam prav tegotno le s podučevanjem. Dasi sem znal že takrat precej ruski, ter ne bi bil imel velikih težav pri učenju v Lipskem, sem poziv vendar le odbil, ker sem bil odveč zavzet za svojo slovensko domovino, a da bi jo za vselej zapustil.

Dokončali smo nauke. Treba je bilo poiskati si službe. Pretekla so že štiri leta od onega dogodka v Novem mestu: menda se je od takrat že vse pozabilo. Poskusim s prošnjami po redu od ene gimnazije do druge, kar jih je bilo takrat na slovenskem ozemlju. Povsodi se me odbili. Za Slovenca ni bilo kruha na Slovenskem. Držali so se Stremayerjeve izjave za slovenske profesorje: „fünfzig Meilen vom windischen Land“. Kaj pa zdaj? Gotovo sem bil še v črnih bukvah zapisan in prav sem dajal mojemu sošolcu M. K., da se je poprej preskrbel in, da si ni trebal iskati kruha na Slovenskem. Drugi moj sošolec I. K., zdaj že upokojeni gimnazijalni profesor v P. v Slavoniji, ni sploh niti prosil službe na Slovenskem, ker je vedel, kaj ga čaka, nego na Hrvaškem, kjer je tudi dobil. Nagovori tudi mene, naj poskusim srečo. Kako koristno je bilo za nas, da smo se naučili že na gimnaziji hrvaškega jezika. Napišem prošnjo na deželno vlado v Zagrebu in čez par tednov sem bil že nameščen v domoljubnem Karlovcu, kjer sem našel med drugimi profesorji bivšega učitelja na novomeški gimnaziji o. Ivana Žibrata ter slovenskega pisatelja Valentina Mandelca, ki je pa čez leto dni na našo veliko žalost umrl. Od tega časa sem služil do nedavno po raznih hrvaških gimnazijah na zadovoljstvo višjih oblasti, a zadovoljen tudi

sam s seboj, da nisem imel opraviti z nemčurskim življem, kajti pri mojem odločnem narodnem mišljenju bi bil imel gotovo mnogo prask z doseljenimi tujci na slovenski zemlji, s katere nas tako radi preganjajo. Moj sošolec M. K. živi še tudi že upokojen v Smolensku na Ruskem, kjer je celo premožen posestnik. Bog zna, je li se še kaj spominja velikega ukora, ki ga je spravil tja na Rusko, dočim je mene zapis v črne bukve potisnil le na Hrvaško. Sicer je pa utešljiv pojav, da preganjani Slovani najdejo pribežališče pri svojih bratih. Slovan povsod brate ima.

Pa tudi novomeško gimnazijo je zadel srd nemškutarja. Vsled neprestanih napadov po nemških časopisih na ta zovod je odstopil ravnatelj B. Vovk še isto leto ter ostal na zavodu le še kot profesor. L. 1870. je prevzela gimnazijo država v svojo oskrb. Pošiljali pa so spočetka take ravnatelje in profesorje na ta zavod, ki bi ga bili rajši zatrli nego vzdržali. Zato je tudi število učencev palo od l. 1867., ko jih je bilo do 200, že l. 1871. na 131, a l. 1875. celo na 96. Gimnazija se je začela krepiti iznovič pod ravnateljem Senekovičem, a popolnoma se je obnovila še le pod ravnateljstvom dr. Fr. Detelje ter od tega časa lepo napreduje, vključ vsemi neugodnostim, ki jih ima zavod s sedanjo zgradbo, ki ne odgovarja v nobenem pogledu več današnjim šolskim zahtevam. Vidi se, da Stremayerjev zistem naproti Slovincem še dandanes ni popolnoma izginil.

Dopisi.

Prečna. (Zgradba nove župne cerkve.) S pomladjo l. 1907 se je začelo živahno gibanje radi nove stavbe. Dne 21. aprila prišel je novi podjetnik nabirat delavcev, težakov, da zravnao stavbišče in skopajo temelje. Do konca aprila so se sešli večinoma zidarji in betonisti. Dne 1. maja smo imeli skupno b. službo farani s podjetnikom, njegovimi zidarji in delavci, da se pristrčno priporočimo božjemu vodstvu in varstvu. Vsak dan je živahneje gibanje i vrvenje po prečenski fari. Eni kopajo pesek, drugi tolčejo gramoz, tretji sekajo les; gospodarji pa vozijo zvrstoma les, kamen, pesek, hraste, smreke, hlode, dile, železo, cement, opeko, kakor na mravljišču je bilo okoli nove, stare cerkve in župnišča. Neomajni temelj je prvi pogoj, da visoka stavba trdno stoji, da se ne vseda, ali nagiba in da zidovje ne poka. Najmočnejša podlaga je gotovo naravni kamen, skala; pa v mnogih krajih ni kamna v zemlji. Zato je treba kopati temelj globoko, da se pride do trde plasti. Stavbišče naše nove cerkve pa je bilo precej brežno, tako, da je viselo od prezbiterja proti glavnim vratom nad dva metra. Da zravnamo svet, smo posnemali zemljo v tej smeri od zgoraj meter debelo, nizzdoli po ladiji pa vedno manj, spredaj pred vratimi smo polmetra prisuli, pa imamo še pet stopnjic v cerkev. Pri najtanjših postranskih zidovih je temelj nad meter globok, pri močnejih pa poldrug do dva metra, pri zvoniku pa s splošnim posnetkom do štiri metre betonska podlaga. Arhitekt nam je v načrtu predpisal kot podlago cerkvenemu zidu beton s cementa, peska in gramoza po razmeri 1, 3, 5. Za tak beton mora se rabiti potland cement neugašen, nepokvarjen, pa pesek brez prsti ali blata, čist in oster, gramoz pa natolčen z zdravega kamnja, tak beton, dobro zbit se vtrdi kakor skala in se ne gane. Ker je zemlja ilovnata, smo radi varnosti naredili širjo in debelejšo, še enkrat tako močno podlago, posebno pod zvonikom, kakor nam je načrt predpisaval. Pri tem delu smo imeli nekaj zamude: cementa nismo dobili v pravem času, fundamente smo pa le kopali dalje, o binkoštnih praznikih pa je nastalo deževanje, zemlja se je razmočila in se vsled tega na več krajih vsipala v jareke. Ko dojde cement, delavci s pomočjo zidarjev in pod vodstvom podjetnika mešajo cement, pesek, kamen s čisto vodo, potem to maso stresajo v jarek, pa jo čvrsto stolčejo, zbijejo, da se zgosti in voda stopi na njo. Ko se tak beton posuši, ga treba ponovno polivati z vodo, da se dobro vgasí, sprime, zgosti — okamni. Za to delo smo porabili štiri vagone cementa, pa tikrat toliko peska, gramoza pa petkrat, ne računeno po teži, ampak po vsebini.

Jurkavas. Nasledki alkohola. Janez Počervina, posestnik iz Jurke vasi, je šel na zadnji semenj v Bučko, nazaj grede je hotel prenočevati v Dobruški vasi, ker je bil pijan, je šel spat na kozolec, iz katerega je v pijanosti padel in si zlomil nogo, prepehlan v bolnico v Kandijo, je tam vsled teh poškodb tudi umrl. V treh letih, od kar je prišel iz Amerike, je zagospodaril baje čez 7000 kron, največ temu je krivo nezmerno pijančevanje. Zatoraj pijte zmerno, in le za potrebo, ne piva, ne žganja, ampak le vino domačega pridelka.

Iz Šent Jerneja naznanja č. župnijstvo: Ker bi se mnogi radi udeležili shoda na Gorjancih v delavnik, bode 28. t. m. sveta maša pri sv. Miklavžu ob 8. uri.

Iz Ambrusa. Dne 19. t. m. ob 9. uri zvečer je pričelo goretí na Kalu. Zgorel je en kozolec sredi vasi. Nevarnost je bila velika. Vode je primanjkovalo. Požarna bramba je pogasila ogenj. Dajte nam vodovodov. Vodnjaki so prazni.

Iz Krke. Prelepo slovesnost smo praznovali pretečeno nedeljo. Že 18 let je minulo, kar je bila pri nas zadnja nova maša. V nedeljo pa je zapel svojo prvo „glorio“ č. g. A. Zupanc, tukajšnji domačin, sredi svojih srečnih starišev. Govoril mu je zadnji naš novomašnik g. A. Hribar. Krasno so prepevali pevci pod vodstvom g. Lobeta. Pri slovesnosti je bil tudi navzoč polkovnik g. Šeme. „Daničar“ Groznik je zložil in govoril novomašniku v pozdrav prelepo pesem. Slavnost so posebno povzdignili naši vrli Orli, kojih je bilo 15 v kroju, kar je posebno zasluga g. kaplana Supina. Tudi za obmejne Slovence smo nabrali po pozivu g. I. Baloha lepo svoto 80 kron. Bil je pravi narodni praznik! Še ljubi in spoštuje ljudstvo svoje duhovnike!

Devin na Primorskem. Čudno se bo kateremu čitatelju zdelo, da od tukaj „Dol. Novice“, ki izhajajo v sredi Dolenjske, objavijo dopis. A njih vseeletni prijatelj jih tudi tukaj ni pozabil. — O poletnem času kdor more pohiti na letovišče ali kopelji, obiše prijatelje ter se tako razvedri in okrepeča. Čital je pisatelj teh vrstic zanimive črtice od kvarnerskega morja, zato je sestavil nekaj podatkov od svojega potovanja, ki ga pa je zaneslo na severno stran jadranskega morja. — Od Jesenic sem se vozil po novi progi skozi 36 tunelov do Gorice in dalje do Devina, kjer sem obiskal stanovska tovariša nadučitelja Gašperina st. in ml. Ondi sem se tudi prepričal o krepčilnosti in prijetnosti morskih kopeli. Devin leži ob jadranskem morju na zemlji slovenski. Od 6. stoletja po K., kar so se ondi naselili naši predniki, je ta kraj v slovenski posesti. Hvala Bogu, tudi zdaj ima svetne in duhovske rodoljube take, ki ščitijo to slovensko postojanko. Devin je prastar kraj. Grajske podrtine so ostanek gospodstva, ki sega daleč v stari vek. Nova grajščina Devin (zdaj last kneza Thurn-Taxis) je vsaj deloma že stala v osmem ali vsaj v devetem stoletju. Stara se vzdiguje kakih 60, a nova grajščina (ljudje ji pravijo Kostel) čez 100 m nad morsko gladino. V teh grajščinah so se godile strašne reči. Gospodstvo je bilo tiransko in zdihovalo je nešteto število jetnikov v grajskih ječah. Tu je bil zaprt tudi neki nadškof iz Ogleja ali Gradeža. Vrgli so ga neki brez sodbe v morje. Sploh se je dogajalo v teh dveh gradovih nešteto krutih slučajev. Med starim (podrtino-ruino) in novim gradom je takozvana „Dantè-jeva skala“ ali Dantejev otok. Tu je sloviti italijanski pesnik Dante zamislil mnogo krasnih umotvorov. Aškerc sicer pravi, da ga je le morje zaneslo na ta otok, in da ga je neki ribič rešil, tako je v pesmi. Devinski „farovž“ je zapuščen samostan, kar je tudi povzeti iz obednice in drugih prostorov. Kateri menihi so tu bivali ni še dognano in nisem mogel v tem kratkem času tamošnjega bivanja poizvedeti. —

Stevan je kraj, kjer je bil tudi velik in slovit samostan, in so neki tu bivali Benediktinci. Cerkev je še zdaj nemara ista, in so še velike orglje, pa po italijanskem okusa narejene, kar sem se prepričal, ko sem na nje igral. Samostan so neki porušili Ogrimadjarji v 9. ali 10. stoletju. Stal je ta samostan ob začetku Timave, ki je takoj pri izvirku jako močna reka. Pripovedujejo, da je reka prinesla iz podzemskih prostorov par vpreženih volov, ki so se nekemu kraškemu kmetu pogreznili pri oranju; se ve oba vola mrtva na dan. Devin je sploh zgodovinski kraj. Tu mimo so se valile razne vojne čete v starem, srednjem in novem veku. Tukaj pelja lepa cesta, ki vežo Trst z Italijo. Do Trsta je štiri ure hoda, do Gorice tudi približno toliko. V Kormin se pripelje v kakih 1 in pol ure po železnici. Oglej in Gradež ležita v južni Furlaniji. Od Devina vmes je le morje, in se da tje priti s čolnom v kratkem času eno do dve uri vožnje. V Ogleju so tla, kamor so zasvetili žarki svete vere že v prvem stoletju po Kristusu. Kdo se ne spominja uprav zdaj — 12. julija ob prazniku sv. Mohorja, — da je bil ta blagovestnik prvi oglejski škof, poslan semkaj od samega sv. Petra iz Rima. Po njegovem imenu imamo slavno „Družbo sv. Mohora“, ki nadaljuje njegovo apostolstvo med Slovenci in uprav letos šteje najvišje število članov. Od tedaj je v Ogleju bil nadškof ali patrijarh, ki je pa zaradi vojskega hruma, mogel marsikrat od tam bežati z vsem cerkvenim premoženjem in cerkvenimi dragocenostmi — osobito ob preseljevanji narodov. Navadno so bežali v bližnji Gradež, ki stoji v sredi med lagunami (morskim močvirjem).

Ne bom popisoval daljnega razvoja, kako je prišlo do razkola v oglejski cerkvi, tako da sta imela Oglej svojega — razkolnega, in Gradež svojega katoliškega nadškofa. Saj je to bilo že opisano v „Dol. Nov.“ v članku: „Pogledi v slovensko zgodovino III.“ Mi Dolenjci smo v cerkvenem obziru spadali pod oglejsko nadškofijo noter do l. 1751. Tedaj se je nadškofijski sedež prestavil v Gorico. Sedež patrijarhata pa prenesel v Benetke. — V novejšem času je zaslovelo morsko kopališče Soslana. Tukaj smo videli vse razkošno vrejeno, za imenitne goste iz Trsta, Benetek in raznih krajev. Kopališče je lastnina kneza Thurn-Taxis-a. Komur čas in mošnja dopušča, naj si ogleda te divne kraje, ki nudijo potniku toliko naravnih krasot. Zadovoljen sem se vrnil čez Nabrežino v svoj zavičaj, a v srcu mi je odmevalo: „Lepa naša domovina.“

Domače novice.

Petindvajsetletnico svojega mašništva je dne 19. julija slovesno obhajal p. n. g. prošt dr. Elbert. Nameraval je iti se zahvalit M. B. na Trško goro; a vsled želje kapiteljske in dekanijske duhovščine se je vdal, da je ob njeni navzočnosti pontifical v kapiteljski cerkvi. Znano je, koliko se je po njegovi inicijativi prenovilo ali napravilo v kapitlju, cerkvi, obeh bolnicah, radi šol itd. Zato so mu čestitali tem povodom bližnji in daljni. — Meščanska garda je v nedeljo zvečer priredila serenado. Čestital mu je kapitelj; v ponedeljek pa pod vodstvom staroste msgr. Petrlina polnoštevilno zastopana dekanijska duhovščina. — Došlo je mnogo brzozavnih in drugih voščil. Posebno laskavo brzozavko je poslal iz Portorose pri Piranu, kjer zdaj biva na odmoru, deželni predsednik baron Schwarz v svojem in v imenu vlade na njegovem vspešnem delovanju. Čestitali so tudi načelniki tukajšnjih uradov. — Dal Bog slavljencu dočakati tudi zlate maše, da bi še mnogo koristnega dosegel za naše mesto. — Naj se tem čestitkam pridružijo tudi „Dol. Novice“, katerim je že dolgoleten zvest sotrudnik, gotovo v spodbudo mlajšim duhovnim sobratom.

Duhovniške spremembe v ljubljanski škofiji. Č. g. Frančišku Žvan, kapelanu pri Sv. Jakobu v Ljubljani, je radi bolehnosti dovoljen daljši dopust. Premeščeni so č. g. kapelani: Frančišek Gaberšek iz Postojne za župnega upravitelja v Šmihel pri Žužemberku; Anton Gole iz Polja v Trzič; Valentin Jerše iz Škocijana pri Dobravi v Poljane nad Škofjo Loko; Janez Klavžar iz Starega trga pri Ložu v Škocijan pri Dobravi; Vinko Kavčič iz Trebelnega v Stari trg pri Ložu; Frančišek Zorko iz Smlednika v Košano; Josip Gostiša iz Radovljice v Smlednik; Martin Drolc iz Iga v Radovljico; Peter Natlačen iz Metlike na Ig; Friderik Rodič iz Ornomlja v Metliko; Frančišek Vovko iz Št. Vida nad Ljubljano na Vrhniko; Anton Tomelj z Bleda v St. Vid nad Ljubljano; Alojzij Jerič iz Radeč pri Zidanem mostu v Stari trg pri Poljanah; Janko Kmet iz Boštanj v Kranjsko goro; Josip Fröhlich iz Kranjske gore v Boštanj; Valentin Zupančič iz Mokronoga na Dovje; Frančišek Majdič iz Polhovega gradca na Vače; Josip Bambič iz Poljan nad Škofjo Loko v Polhov gradec; Alojzij Kurent iz Trebnjega v Krško; Janez Noč iz Št. Janža v Trebnje; Janez Jaklitsch iz Ormošnjic v Altlag; Janez Prijatelj iz Trziča v Polje; Janez Kovač iz Altlaga in Tomaž Klinar iz Novega Mesta za prefekta v zavod sv. Stanislava, na njegovo mesto novomašnik Jan. Gnidovec; Frančišek Kerhne iz Toplic k Sv. Jakobu v Ljubljani; Anton Demšar iz Šmartina pri Kranju v Toplice; Matej Kozelj iz Velikih Lašč v Šmartin pri Kranju. — Nameščeni so č. g. semeniški duhovniki: Frančišek Skvarča v Ormošnjicah; Leopold Perme kot kapelan v Postojni; Frančišek Žitnik v Mokronog; Frančišek Golmajer v Trnovem pri Ilirski Bistrici; Jožef Anžič v Velikih Laščah; č. g. novomašniki: Janez Šesek na Trebelnem; Frančišek Zabret na Bled; Andrej Zupanc v Radečah pri Zidanem mostu; Anton Černugelj v Št. Janžu; Anton Šifrar v Senožečah. Nemški viteški red je premestil P. Gregorja Cerar iz Podzemlja v Metliko in P. Pavlina Bitnar iz Ljubljane v Podzemelj.

Osebnosti. Prof. Pettauer je iz Novega mesta prestavljen v Celovec na učiteljsko. — Župan Fink v Poljanici je že dolgo časa bolan. Priporoča se prijateljem in znancem v molitev. G. Fink je tudi zvest naročnik „Dol. Novic“.

Sklad za obmejne Slovence je že dosegel prvo stotino darovalcev. Rodoljubi na delo za nadaljne stotine.

Dobri šolski vspehi. „Slov.“ je te dni poročal, kako vrlo so se v teku minolega leta obnesli tukajšnji gimnazijci osmošolci. Pa tudi naša ljudska šola ni zaostala, 72 učencev je sposobnih, da se pomaknejo v višje šole. Čast učiteljstvu iz reda sv. Frančiška!

Maturo v Novem mestu so napravili vsi javni 21 osmošolci, 1 privatist je obolel. Vsi so bili Slovenci, eden le Nемец. Z odliko jih je prestalo skušnjo 7. Avg. Arselin, Feliks Črček, Franc Fabijančič (odl.), Ign. Grandovec, Jožef Gregorc, Iv. Hutter, Aleks. Jakša (odl.), Mih. Kambič (odl.), Pavel Krajec, Ivan Legat, Iv. Lenarčič (odl.), Fran. Lokar (odl.), Fran. Majcen, Fran. Meršol (odl.), Julij Murgel, Maks Petrič, Leon Pibernik, St. Schweiger, Karol Turk, Fran. Vrcè (odl.), Oton Veselko. — Toliko ugodnega uspeha še nima izkazati novomeška gimnazija, kakor ravno letos. Iz tega se spozna, da zraven pridnosti učencev je bila tudi harmonija mej gg. profesorji in dijaki izvanredno lepa. Splošno se pa sliši mej dijaki in občinstvom le laskavo pohvalno priznanje o modrem gimnazijskem ravnateljstvu.

Vrnitev v domovino. G. duh. svetnik in župnik v p. Ivan Podboj se je dne 17. jul. povrnil v svoje redno bivališče v bolnico usmiljenih bratov v Kandiji. Dvamesečno zdravljenje v Iki je ugodno vplivalo. V 60 morskih vožnjah je prepotoval vse istrsko, hrvaško in dalmatinsko nabrežje do Kotora. Nekaj časa ostane zdaj v Kandiji, potem odide na Gorenjsko, po zimi zopet k morju, ki se mu je nad vse priljubilo.

Sestanek sošolcev. Gospodje duh. in svetnega stanu, ki so l. 1872 dovršili gimnazijo in skušnjo zrelosti, se snidejo dne 27. jul. pri svojem kolegu g. Vinc. Polaju v Kandiji. Duhovnikov je 14 med njimi, izmed ostalih so nekateri v visokih službah, n. pr. dež. šolski nadzornik Fr. Hubad, drugi živijo v pokoju, n. pr. nadštabni zdravnik dr. Stare, vit. Strahl, rač. svetnik Svetek in g. Ferd. Omejc.

Bolnica usmiljenih bratov v Kandiji. Vsled nesrečne ljubezni si je prerezal vrat neki fant; posrečilo se je ga še rešiti. Sedaj je bolnici, kjer se mu je tudi um stemnil. — Strajnar France, posestnikov sin iz Dolenjih Ponikev je hotel vzeti koso s stene. Pa mu je padla na roko ter ga poškodovala na komolcu. — Umrl je v bolnici Florijan Kotar, gostač, star 93 let. Služil je pri vojakih 14 let, tudi pod slavnim Radeckijem. Svetila mu večna luč! — Lozar Mihael iz Mršeče vasi se je podal v bolnico z ranjeno roko, katero mu je poškodoval v prepiru njegov lastni sin. Daleč smo prišli.

Romarski shod na božji poti sv. Erazma v Soteski na Dolenjskem bode prihodnjo nedeljo 25. julija, na praznik svetega Jakopa. Duhovno opravilo ob 6. jutraj je prevzel g. duhovni svetnik Ivan Podboj. Drugo opravilo je ob 10. uri.

Novomeške šole. Gimnazija bo imela letos dve paralelki 1. in 2. razreda. Deška šola dve paralelki 3. in 4. razreda. — Č. očetje frančiškani pripravljajo radi tega 4 šolske sobe v samostanu s posebnim vhodom; le dva razreda deške šole bosta v starem gimn. poslopju.

Za domačo obrt. Domača opekarna v Žabji vasi je z novo izdelano votlo opeko storila znaten korak k napredku v stavbinstvu. Votla opeka za zid je zelo priporočljiva za oboke, predvsem pa za prezide na železne šine (traverze). Vsaki štirijski meter sezidan iz votle opeke je lažji za 65 kilogramov. Pri steni na 5 m širjave in 3 m visokosti znaša razlika že na 1000 kg. Za toliko lažji je torej stena kot od navadne opeke. Radi tega se lahko vzame tudi šibkejša nosilna traverza. Stena je vsled zraka, ki nastane v votlini, bolj vzdržljiva nasproti mrazu ali toplini, enako tudi proti glasu. Z malto se tudi bolje veže, ker pride med votlino. Isto velja pri obokih. Kdor namerava zidati, naj uvažeje to, in porablja te vrste opeko, katera je priporočljiva za obzidanje starih vlažnih sten po stanovanjih. Tudi vozni stroški so manjši, ker je lažji 1000 komadov od navadne opeke za 1500 kg. Kajti 1000 komadov navadne tehta 4250 kg, votle pa le 2750 kg. Vse to zasluži, da se podpira novoosnovano domače podjetje.

Gospodarske drobtine.

Pridelovanje travnega semena. Travno seme kupujemo sedaj po raznih trgovinah, ki ga dobivajo od zunaj, iz Dunaja, Budapešte itd. To travno seme ni tako kaljivo, kakor bi bilo želeti. Zgodi se, da izkali komaj dobra četrtina semena. Vzrok slabi kaljivosti tiči v tem, ker se primešava staro seme, ki je svojo kaljivost že izgubilo. S slabo kaljivim travnim semenom smo pa dvakrat tepeni. Ne le da nas tako seme veliko stane, je tudi vsa setev malovredna, ker nam trava slabo izkali. Zato nastane opravičeno vprašanje, zakaj se ne bi poprijeli tudi pri nas pridelovanja travnega semena. Če ga drugod z dobičkom pridelujejo, bi ga tudi lahko pri nas. Saj je pridelovanje trav-

nega semena čisto priprosto. Zlasti večji posestniki bi se lahko poprijeli takega pridelovanja. Ako pridelujemo doma deteljno seme, bi tudi lahko travno seme. Tako bi se ne pospeševalo samo lažjo dobavo travnega semena in s tem vred tudi setev raznih deteljnih mešanic, ampak ostalo bi doma tudi dosti denarja, ki gre sedaj tujcem v žep.

Stroji za čiščenje žita. Po našem žitu se nahaja vsakovrsten plevel. Tega plevela se lahko znebimo, če sejemo čisto seme. Slak, grašica, kokalj itd. se širijo zaradi tega po naših njivah, ker se seme slabo čisti. Zato je pa dolžnost vsakega gospodarja, da žitno seme skrbno očisti, predno ga seje. V novomeški okolici ima kmetijska podružnica pri A. Burgarju v Šmihelu prav dober stroj za čiščenje žita. Ta stroj se pa premalo rabi. Potrebno je, da se taki stroji tudi drugod vpeljejo in da se skrbno čiščenje žita sploh bolj udomači. Boljši stroji žito tudi prebirajo po debelosti in teži zrnja. In to je potrebno tudi pri nas, ako hočemo pridelke žita povzdigniti. Seje naj se najtežje in najlepše zrnje, potem bo tudi žito imelo daljše in lepše klasje kakor ga ima sedaj po naših njivah. Opozorjamo na to, da žitna čistilnica kmetijske podružnice, ki je sedaj v Šmihelu, žito tudi loči po teži in debelosti.

Planina na Gorjancih — za mlado goved. Kmetijska podružnica novomeška je prejela ponudbo za dobavo planine na Gorjancih, ki bi služila reji mlade plemene govedi. Dobava take planine bi bil važen korak za povzdigo domače reje, saj je znano, da se da lepa plemena goved izrežati le na dobrih pašnikih. Ker postaja zboljšanje domače reje v zvezi s pašo čim dalje večjega pomena za vse živinorejske kraje, bo kmetijska podružnica storila potrebne korake, da se pridobi čim mogoče planina na Gorjancih. Na to planino bi lahko oddajali mlado goved vneti živinorejci iz novomeškega, črnomaljskega in krškega polit. okraja. Opozorjamo na to že danes vse tiste živinorejce, ki se zanimajo za poletno pašo mlade govedi in ki želijo s tako pašo povzdigniti rejo svoje plemene govedi. Zlasti domača prireja potrebnih plemenjakov bi se morala s tako pašo pospeševati, da ne bo treba pošiljati toliko denarja v druge kraje.

Uši na sadnem drevju delajo veliko škodo. Največ trpi mlado drevje, katero uši posebno rade napadajo. Trpi pa tudi starejše drevje. Napadeni pognanki zastanejo v rasti in se krive, dočim se listi tudi zvijejo in oslabe. Proti tej golazni se priporočajo razna sredstva. Prav dobro sredstvo je mehko ali mazavo milo (Schmierseife), ki se raztopi v vodi. V ta namen se vzame na 1 liter vroče vode 1½ deka mehkega mila, ki se v gorki vodi hitreje raztopi. Ko se raztopina zadosti ohladi, naj se škropi po ušvih mestih. Ako imaš raztopino v loncu, lahko namakaš ušive pognanke v loncu. Paziti pa je, da jih ne zlomiš. 1 kilo mehkega mila stane okolu 80 vinarjev. Več mila kakor 1½ deka na 1 liter se ne sme jemati, ker postane sicer raztopina premočna in prejedka. Mehko ali mazavo milo je najbolj priprosto in najcenejše sredstvo proti listnim ušem.

Letošnja sadna letina je v obče slaba. Po nekod ni prav nič sadja, drugod zopet malo. V nekaterih legah so jabolka dobro obrodila. Bolj ko jabolka so letos hruške polne. Kdor bo imel kaj lepega sadja, ga bo letos lahko in dobro prodal.

Naši vinogradi so letos zopet polni. Želeti je le, da bi nas ne zadela kaka uima in da bi grozdje dobro dozorelo. Sedanje vreme ni dosti prida za trte in ko bi se pozneje ne obrnilo na bolje, imeli bi letos pravcati cviček pričakovati. Upajmo pa, da se vreme popravi in da nam tudi letos zraste po naših goricah izvrstna kapljica. Ker se je bati, da nam menjajoče se vreme prinese pozno peronosporo, je obračati vso pozornost na potrebno škropljenje. Paziti je pa tudi na grozdno plesnobo in na potrebno žveplanje.

Važnost lucerne za naše kraje se je lani in letos vnovič in sijajno potrdila. Ta detelja nam daje najboljše košnje in je posebno v suhih letih neprecenljive važnosti. Lani in letos je domača detelja močno trpela, ker ji je manjkalo potrebne vlage, dočim je lucerna dala prav dobre košnje. Na vsak način pa kaže lucerno le toliko let kositi, dokler je gosta in dobro zaraščena. Ko postane redka, naj se preorje. Ko bi se dalo z lucerno hitreje kolobariti, namreč ko bi jo bilo mogoče prej sejati zopet na tisto njivo, bi bila lucerna pravi dar božji po naših krajih, žal pa da ne sme priti v kratkem zopet na tisto njivo. Po kmetskem pravilu, moramo z lucerno toliko let počakati, kolikor let je rastla na dotični njivi, najmanj pa šest let. To je seveda glavna ovira, da te prekristne rastline ne moremo v večji meri sejati.

„Sosedna Razumnika prasičereja“, ki jo je c. kr. kmetijska družba kranjska izdala po prof. dr. L. Steuerta nemškem

pisu l. 1904. kot IV. zvezek svoje kmetijske knjižnice“ v slovenskem, od družbenega ravnatelja Gustava Pirca prirejenem prevodu, je že zdavnaj pošla ter je zato družba ravnokar priškrbela drugo izdajo. Besedilo je ostalo neizpremenjeno, pač je pa za dodan pregled vsebine po abecednem redu, ki bo vsakteremu dobrodošel, ki išče v sicer kratkem, a glede vsebine obširnem navodilu za umno prasičerejo odgovor na kako vprašanje, tičoč se praktične prasičereje. Druga izdaja pač ne potrebuje posebne priporočila, saj razširjenje prve izdaje v več tisočih izvodih in vedno povpraševanje po knjigi, ki je povzročilo potrebo druge izdaje, najbolj dokazuje, kako dobro je došel ta poljudni spis našim kmetovalcem. Povsodi je zapaziti dober sad, ki ga rode zlasti nauki soseda Razumnika, in tudi naši gospodarji vedno bolj spoznavajo resnico dr. L. Steuertovega gesla: Srečo v kmetijstvu dela razum. Knjigo „Sosedna Razumnika prasičereja“, ki je opremljena z mnogimi podobami, dobivajo družbeni udje po 1 K s poštnino vred (denar je naprej poslati), za neude in v knjigotržništvu pa stane 1 K 10 h brez poštnine.

Globoka korita v svinjakihi. V obče so korita po naših svinjakihi pregloboka. Kdor dela nova korita, naj jih napravi raje bolj plitva. Namesto po 25 centimetrov naj se napravi raje 15 do k večjem 20 centimetrov globoko korito. Taka korita so uporabna za mlajše in starejše prasiče.

Raznoterosti.

* Družba sv. Mohorja šteje zdaj

	dosmrtnih,	letnih,	vkup	
v goriški nadškofiji	152	10243	10895	udov,
„ krški škofiji	184	6351	6535	„
„ lavantinski škofiji	455	25441	25896	„
„ ljubljanski škofiji	763	32366	33129	„
„ tržaško-koprski škofiji	75	4639	4714	„
„ poreški in krški škofiji	12	186	198	„
„ senjski in dalmatinski škofiji	11	216	227	„
„ zagrebški nadškofiji	23	456	479	„
„ dijakovski škofiji	1	67	68	„
„ bosniških škofijah	8	163	171	„
„ somboteljski in drugih ogrskih škofijah	2	219	221	„
„ sekovski škofiji	41	399	440	„
„ videmski nadškofiji	11	229	240	„
„ raznih krajih Avstrije in Evrope	20	349	369	„
„ Ameriki	21	2109	2130	„
„ Afriki in Aziji	8	223	231	„
vkup	1787	83656	85443	udov.

Za nekaj se bodo te številke še spremenile po posameznih oglasilih. Po navedenem številu so se še pomnožili dosmrtniki za 47, letniki za 1007, vkup za 1054 udov. Ker se nadejamo še nekaterih članov, posebno takih, ki se oglašajo šele, ko vidijo nove knjige v rokah sosedov, bo znašal celi prirastek nad 1200 udov. Pomnožili so se pa člani goriške nadškofije najbolj, namreč za 554, za njimi tržaško-koprski za 260, potem lavantinski za 246, člani krške škofije za 185, Amerikanci za 63, škofiji Poreč in Krk za 30, razni kraji za 21, sekovska škofija jih je oglasila za 21, Djakovo in Bosna po 1 več. — V „črno knjigo“ pa bi vpisali vse druge škofije, ako bi ne vedeli, da je tudi tam uspeh še vedno lep, ako upoštevamo gospodarsko bedo; izgubila je ljubljanska škofija 231, somboteljska 56, videmska 18, senjska in dalmatinska 12, zagrebška 8 in Afrika 6 članov.

Ameriški novičar.

Rojakom v domovino! „Ave Marija“ naznanja: Na razna vprašanja za svet, odgovarjamo rojakom, da po Združenih državah še ne vladajo dosti boljše in ugodnejše razmere, kakor so. Dela se skoro povsodi, toda le po malem. Zato so zaslužki mali in življenje je drago. Rojakom ne svetujemo sedaj se izseljevati. Dalje naj opozorimo rojake, da ima naseljeniška oblast namen, strogo ravnati se po naseljeniških postavah. Zato naj bodo rojaki pri izseljevanju zelo pazljivi. Predno odidejo od doma, naj pazijo, 1.) da si preskrbe dober in zanesljiv naslov onega, h kateremu gredo; 2.) da vzamejo seboj toliko denarja, da bodo imeli pri vstopu v Ameriko vsaj 25 dol. v žepu; 3.) naj se gotovo obrnejo na Rafaelovo družbo v Ljubljano za priporočilen listek. Dalje resno svarimo rojake, da naj nikar ne mislijo, da je Amerika pribežališče „zlobnežev“, da se more v Ameriko kar tako priti. Ameriška vlada pazi, da prihajajo vanjo samo taki, ki bodo mogli državi in sebi biti v korist ali vsaj ne v škodo in nesrečo. Kako razočarani so taki, ki pridejo sem, pa se morajo vrniti, predno

stopijo na Ameriška tla. Popolnoma je napačna misel, da je v Ameriki vse dovoljeno in vse prosto. Hudobija je tudi tu hudobija. Iste božje in enake državne postave veljajo tudi tu. Enako naj ne gre na pot, kdor ni trden za delo, ni pravilno razvit. Če se doma ne more preživeti, kako se bo preživel v tujini. Mož, nikar ne hodi sam v Ameriko. Ako gre eden, pojdi oba, ali pa nobeden. Ako gresta iskat sreče, pojdi oba. Oba jo bosta preje našla kot eden. Sploh: predno greš od doma, premisli enkrat, premisli dvakrat, da, trikrat raje preje premisli, predno se odločiš za ta korak, da ga ne boš britko obžaloval, ko bo že prepozno. Družba sv. Rafaela.

Forest City, Pa. Krepko napreduje ta slovenska naselbina, katero vodi č. g. Jos. Tomšič, glavni predsednik Družbe sv. Rafaela. Pred petimi leti so ustanovili rojaki tam faro in si postavili zidano cerkev za več kot za 20.000 dolarjev. Toda letos so plačali že ves dolg.

Smešnice.

(Štedenje.) Mož: „Danes sem prihranil 20 kron.“ — Žena: „Ti si zares predober soprog! Kako si vendar to napravil?“ — Mož: „Videl sem v razloženem oknu prekrasen slannik, kakoršnega si ravno ti že dolgo želiš, in jaz ga — nisem kupil.“

(Prehuda zahteva.) „Ljubi brat! Nič nam ne pišeš, odkar si na Dunaju, tako ne vemo, ali si res dobil stanovanje tam, kjer si upal, da je dobiš. Ako te razglednice ne prejmeš, sporoči mi, kaj je bilo v naslovu pogrešeno. — Tvoja Tilči.“

(Značilen priimek.) Profesor dijaku, ki v klopi spi: „No, vi Zajec, kaj pa ste po noči delali, da zdaj venomer spite?“ — Dijak: „Nisem celo noč oči zatisnil!“ — Profesor: „Potem ste pa že vredni svojega — imena!“

Loterijske številke.

TRST, 17. julija 9 29 5 32 44

Sejmi na Dolenjskem v mesecu juliju.

V Kandiji vsaki četrtek tržni dan za prodajo živil in deželnih pridelkov; v Semiču in v Vel. Loki 24.; v Kostanjevici, Leskovcu, Višnji gori in v Šmartnem pri Litiji 26.; v Toplicah 27.; v Dobrnjicah 28.

Darovi za novo župno cerkev v Prečni.

Od 27. jan. 1909 v kronah: Pri velik. spraševanju: fantje 35-77, dekleta 106-50, Kolenc Fr. 5, Možina I. 10, Uršič Mar. 5, I. V. Jerončič 4, poroka Kastrevc-Janc 5-04, M. I. 1, Cesar M. 1, poroka Peljko-Malenšek 5-50, Ban in tovarši 3-60, R. Dolenc 10, Košir A. 2, Kovačič J. 1, Zoron R. 1, Š. Fr. za opeko 11, poroka Gorenc-Berus 5, poroka Jerman-Jerman 6-22, Murgelj J. 2, Kovačič Fr. 3-28, Steh M. 1, Rifelj Jan. 2, M. I. 1, M. Fr. 1, Kumelj A. 1, Kapš M. 2, Žagar Fr. 1, Müller A. 4, Plut J. 1, Omahen M. 1, Neimenovani 30, R. St. 20, Neimenovani 50, M. M. 1, Neim. 1, Čertalič Z. 1, Bukovec A. 1, Zbirka na Topl. po Fr. F. 13, Rifelj 1, T. R. 1, M. Fr. 20, Plut J. 1, Parkej Fr. 1, Kastelic Fr. 2, A. K. 1, Saje Mat. 1-10, Janež Hel. 90, Karolina Šmalc 100, Jankelj Hel. 5, Krese M. 2, Vitgaj Ana 4, Može M. Aleksandrija 11-90, Plut B. 1, dar sv. Antonu 5, Derčar-Senica 2, Neimenovan 100, Kapš M. 3-12, P. Fr. 1, Mrak Mat. 1, Zurec Ana 10, Nimrod A. 1, svetnik I. Podboj 100, Planinšek Jak. 3-20, Saje Ana 4, Jerman J. 3, Progar Fr. 14, Breitenau neimenovana 2, Progar M. 5-60, Progar Jozefa 10, Rakoše Fr. 1, N. Š. 60, kapelan Štefan Trškan 10, Ana Novak I, Saje J. 1, pri krstu rod. Ban 2-60, botri Šurla-Medic 4, Fifolt J. 2, Ana Potočar 8, Pavček M. 1, Globelnik A. 4, Kavšek M. 3, Poljak 2, župnik Poljak Mar. 4, Starič 5, Ovelbar Fr. 1, M. M. off. 10, Potočar J. 1, Neimenovan 80, Kolenc M. 2, Potočar Mart. 10, Zbirka pri Fr. Dreniku 17, Kočjaž A. in Senica J. po 1, Janez P. 1, Miha Zdravje 20, po p. M. M. 10, Radovic M. 2, Verček M. 1, Fr. Iv. 2-40, Mervar J. 4, Tomič Iv. 20, Štefan Trškan 4, Besal J. 3-60, Drenik J. 2, Hrovat 2, Jarc 1, sl. hranilnica in posojilnica v Kandiji 1000, Colarič M. A. 2, Lavrič Bart. 4, Planinšek J. 20. — Vsedobri Bog povrni stotero!

Dražbeni oklic.

E 237/9

8

Dne 29. julija 1909 dopoldne ob 10. uri se boče vršila pri spodaj oznaženih sodniji, v izbi št. 6 dražba zemljišč vl. št. 60, 241 in 285 k. obč. Gotnavas s pritlikino vred.

Posamezna zgoraj navedena zemljišča so cenjena na 979 K 70 v. in 720 K 72 v. in 783 K 16 v., ter pritlikina na 4 K 20 v.

Najmanjši ponudek znaša 1658 K 52 v., pod tem zneskom se ne prodaje. Odobrene dražbene pogoje in listine, ki se tičejo te dražbe se zamorejo vpogledati v izbi št. 5 podpisane sodišča.

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je oglašiti pri sodniji najpozneje v dražbenem obroku pred začetkom dražbe, ker bi se sicer ne mogle razveljavljati glede nepremičnine same.

O nadaljnih dogodkih dražbenega postopanja se obvestijo osebe, katere imajo sedaj na nepremičnini pravice ali bremena ali jih zadobé v teku dražbenega postopanja, tedaj samo z nabitkom pri sodniji, kadar niti ne stanujejo v okolšiu spodaj oznaženene sodnje niti ne imenujejo tej v sodnem kraju stanujočega pooblaščenca za vročbe.

C. kr. okrajna sodnija v Rudolfovem, odd. II.,

dne 11. junija 1909.

(161)

Tujci v Novem mestu.

Hotel Koklič: F. Kovač, I. Batagej iz Ljubljane; C. Malloyer iz Trsta; F. Modic iz Blok; D. Plečas iz Zagreba; J. Terčak iz Linca; J. Tavčar, J. Adlešič iz Krškega; L. Grčar iz Črnomlja.

Hotel Jacaz: L. Kaligar, M. Kaligar, F. Stadler iz Ljubljane; J. Primožič iz Gorice; A. Urman iz Dobrnjic; O. Halm iz Gradca; M. A. Feld iz Trsta.

Hotel pri Pošti: A. Maurer, P. Hohenberg iz Dunaja; A. Vidmar iz Čateža; J. Mihalič iz Sela; H. Lobe iz Ambrusa; A. Vede iz Zagracā; M. Hiršman iz Dobrnjic; R. Šot iz Čateža; J. Vintar iz Straže.

Jakše: A. Scheibner; S. Kunc iz Dunaja; U. Argan, A. Logiti, A. in J. Stepič iz Ljubljane; J. Krotec iz Črnomlja; I. Šlogar iz Žužemberka; J. Hartel iz Zistersdorf-a.

Tržne cene v Novem mestu.

Imenovanje	Hektl. po		Imenovanje	Hektl. po	
	K	h		K	h
Šenica	24	56	Leča	—	—
Rž	15	60	Bob	—	—
Koruza	13	—	Ajda	11	71
Oves	8	45	Proso	—	—
Ječmen	11	71	Soršca	—	—
Krompir (mernik)	1	60	Lan	—	—
Fižol	—	—	Jajca po 9 za 40 vinarjev.	—	—
Grah	—	—			

Razglas.

Iz zapuščine Malke ozir. Marije Hočevar v Novem mestu prodati je dobro zidana stavba z malim vrtom pod kapiteljsko cerkvijo. Stavba je primerna za stanovanje.

Kupci naj se oglašijo pri izvršitelju testamenta

(169)

Ivanu Krajger. Pisarna dr. Slanca.

Razglas.

Iz konkurzne mase Jos. Ravniker v Novem mestu je prodati tudi popolnoma opremljen

sejmarski voz,

ki še ni dolgo v rabi.

Kupci za voz naj se oglašijo pri oskrbniku konkurzne mase

(168)

dr. Karlu Slanc-u.

Izjava.

Jaz podpisani prekličem žalitve, katere sem bojda storil proti Petru Štefinu, kot neresnične.

(163)

Fran Aman.

Hiša v najem ali pa tudi **na prodaj**

je pod ugodnimi pogoji. Plačilo lahko na obroke. Natančneje pri Jerneju Sitar v Šmihelu pri Novem mestu. (162-0-1)

Proda se iz proste roke (170-3-1)

hiša; poleg hiše dva joha zemljišča (vrta) posebno ugodno za katerikoli obrtnika ali došlega iz Amerike, osobito za penzionista župnika, kateri se hoče pri Novem mestu naseliti. Vpraša naj se pri Mariji Kalinger na Drski pri Novem mestu.

Službe išče

27 let stari bivši dragonec, oženjen, treznega in moškega značaja, zanesljiv in pošten, za vsako delo pripraven in več v vinogradih, na polju in v gozdih. Isti želi službe kot

majer, viničar ali logar.

Naslov na županstvo Studenec pri Radni, Sevnica.

Kdor potrebuje izvrstno opeko

naj se obrne na

opekarno **JANEZ ŠALI** v Dolenji Straži,
železn. postaja Straža,

ki izdeluje najboljšo opeko za zid, obok in tlak ter za streho. Ako se vzame strešne opeke za celo poslopje, se jamči za njo 10 let. Ta opekarna more konkurirati gledé izvrstne kakovosti z vsakim drugim enakim podjetjem. Vsak odjemalec naj se sam prepriča ter si pogleda opeko poprej, kakor jo kupi. Cene so nizke in zelo ugodne po dogovoru. Iz tega sledi dejstvo, da če tudi kot manjša opekarna ima izvrstno blago ter si lahko nakupi tudi mali posestnik dobre opeke. Priporočam se prav topla za cenjena naročila odličnim spoštovanjem

(164-3-1)

Janez Šali.

Stavbeno podjetje Znidarčič & Stepančič

Gorica, ulica Mattioli

filijalka v Kandiji pri Novem mestu

se priporoča sl. občinstvu in drugim korporacijam za izdelovanje vsakovrstnih stavbenih del.

Prezema nadzorstvo in izdelovanje načrtov ter statičnih računov.

Za obila naročila se topla priporočata

(171-0-1)

Znidarčič & Stepančič.

Hiša za 3600 kron

z vsem gospodarskim poslopjem ter z njivami in travnikom ob vodi, pol ure od kolodvora, je na prodaj pri **Josip-u Gimpel**, Potok 21, p. Straža pri Rudolfovem, stanujoč v Jurki vasi 30.

(166-2-1)

Pristni malinovec

iz hribskih malin, jako okusen, ima v veliki množini

lekarna Jos. Bergmann,
Rudolfovo.

(129-10-9)

SODE

vsake velikosti iz najboljšega, močnega, hrastovega lesa ima na prodaj „**Sodarska zadruga v Tacnu**“, pošta **Št. Vid nad Ljubljano.**

(165-2-1)

Steckenpferd lilijino mlečno milo

Najmilejše milo za kožo kakor tudi proti pegâm!

(54-20-11)

Dobi se povsod!

Ustanovljeno **IVAN SVETEC** Ustanovljeno
1899 brivec in vlasuljar 1899

izdeluje vsa vlasuljarska dela, kupuje zmešane in rezane **ŽENSKÉ LASE** po najvišji ceni. V zalogi ima vse toaletne stvari, posebno svetovno znani original Bayrum tekočina proti izpadanju las in prhut, prhut izgine tekom enomesečne uporabe popolnoma po njegovem navodilu. Pravi Amerikan-Petrol tudi proiskušeni za rast pomladka las posebno pri otrocih. (11-24-18)

Neprecenljiv Nusiol, barvilo za lase in brade, prekaša vse dosedanje iznajdbe, čudovit uspeh sedajnosti, neškodljiv, zdravniško preiskan.

Zraven tega priporoča svoj Brivski Salon, urejen z najnovejšimi komforti, s hitro, čisto, dobro postrežbo želeč mnogobrojnega obiska.

Rudolfovo, Glavni trg. (Nasproti mestne hiše.)

Krepkega dečka

sprejme pod ugodnimi pogoji v učenje mizarstva
Matko Malovič, mizar v Novem mestu. (134-0-7)

Pozor! Slovensko podjetje! Pozor!

Slavnemu občinstvu se priporoča dné 11. febr. 1909 na novo otvorjena velika manufakturna trgovina

FRANC SOUVAN sin

v stari Souvanovi hiši na Mestnem trgu št. 22 v Ljubljani.

(50 43-21)

Krepkega dečka, kateri ima veselje do kleparske obrti sprejme po dogovoru v učenje **Avgust Küssel**, klepar v Novem mestu.

Svoji k svojim!

Popolnoma varno naložen denar

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

reg. zadruga z neomejeno zavezo 69 0-17)

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obre-
tuje po $4 \frac{1}{2} \%$ na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.